

Tomasz Zajac
Uniwersytet Warszawski

(NIE)MOBILNOŚĆ PIONOWA STUDENTÓW UW. ANALIZA EFEKTÓW WDRAŻANIA PROCESU BOLOŃSKIEGO

Abstract

Horizontal (im)mobility at University of Warsaw. Evaluating effects of Bologna Process implementation

One of the basic goals of Bologna Process is to promote students mobility. Transforming five-year studies in two-cycle structure gave students the opportunity of horizontal mobility – chance to change the institution of higher education or faculty after completing first cycle. This paper presents results of the research on the students' educational paths and on their horizontal mobility after becoming bachelor in 2010 at University of Warsaw. It is the first research on this issue based on data collected by University's administration and stored in two related systems that collect the data: web-based central admission system (IRK) and University Study-Oriented System (USOS).

Keywords: evaluation of education, administrative data, students' educational paths, mobility, IRK, USOS

Streszczenie

Jednym z założeń Procesu Bolońskiego jest promowanie mobilności studentów. Wprowadzenie systemu studiów dwustopniowych stworzyło możliwość mobilności pionowej studentów – zmiany uczelni lub kierunku studiów po zakończeniu studiów I stopnia. W tekście przedstawione są wyniki badania mającego na celu przeanalizowanie wyborów osób, które w 2010 roku uzyskały tytuł licencjata na Uniwersytecie Warszawskim, oraz określenie, w jakim stopniu zachodzi zjawisko mobilności pomiędzy kierunkami studiów w momencie przejścia między studiami I i II stopnia. Jest to pierwsze tego typu badanie prowadzone z wykorzystaniem danych administracyjnych, gromadzonych w ramach dwóch stowarzyszonych systemów: Internetowej Rejestracji Kandydatów (IRK) oraz Uniwersyteckiego Systemu Obsługi Studiów (USOS).

Słowa kluczowe: ewaluacja kształcenia, dane administracyjne, trajektoria studiowania, mobilność, USOS, IRK.

Wprowadzenie

Podpisanie przez ministrów państw europejskich odpowiedzialnych za edukację na poziomie wyższym wspólnej deklaracji w Bolonii w 1999 roku rozpoczęło tzw. Proces Boloński, którego celem było utworzenie Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Sygnatariusze Deklaracji Bolońskiej stawiali sobie za cel m.in. utworzenie systemu „czytelnych i porównywalnych tytułów zawodowych/stopni”, „utworzenie systemu punktów zaliczeniowych, takiego jak ECTS”, przyjęcie dwustopniowego systemu kształcenia na poziomie wyższym – opartego na dwóch cyklach dydaktycznych: studiach I stopnia (licencjackich/inżynierskich) i studiach II stopnia (magisterskich) oraz promowanie mobilności studentów (Deklaracja Bolońska, 1999).

Mobilność studentów może mieć różnoraki charakter. Sytuacja, w której student realizuje część programu studiów (I lub II stopnia) na innych uczelniach, nazywana jest mobilnością poziomą. Zmiana uczelni lub kierunku studiów przy przechodzeniu ze studiów I stopnia na studia II stopnia określana jest natomiast mianem mobilności pionowej [Reichert, Tauch, 2003].

Oba typy mobilności uznawane są za sprzyjające sukcesowi na rynku pracy. W przypadku mobilności poziomej studentów mówi się m.in. o podnoszeniu kompetencji społecznych, komunikacyjnych i międzykulturowych [Reichert, Tauch, 2003: 29]. Mobilność pionowa daje możliwość zdobywania kwalifikacji z różnych dziedzin oraz dostosowywania ścieżki kształcenia do zmian zachodzących na rynku pracy [Kraśniewski, 2009: 25].

Wspieraniu mobilności poziomej studentów mają służyć programy wymiany międzynarodowej, takie jak Erasmus, oraz programy wymiany międzyuczelnianej, np. MOST. Mobilności pionowej ma natomiast sprzyjać wprowadzenie systemu studiów dwustopniowych. Ukończywszy studia I stopnia, student nie ma obowiązku kontynuowania nauki na tym samym kierunku. W ramach studiów II stopnia może ubiegać się o przyjęcie na dowolne studia II stopnia. Musi spełnić tylko wymagania stawiane przez jednostkę dydaktyczną, w której zamierza podjąć studia II stopnia, np. zdać odpowiednie egzaminy wstępne. W badaniach prowadzonych na przełomie 2002 i 2003 roku wśród przedstawicieli europejskiej społeczności akademickiej znaczna część respondentów wyraziła przekonanie, że wprowadzenie wyżej opisanych rozwiązań powinno zwiększyć mobilność pionową studentów [Reichert, Tauch, 2003].

Niniejszy tekst stanowi próbę odpowiedzi na pytanie, czy wprowadzeniu studiów dwustopniowych towarzyszy mobilność pionowa studentów, a także jakie czynniki wpływają na decyzje studentów związane z ewentualną zmianą kierunku studiów po zakończeniu studiów I stopnia. Przedstawione analizy dotyczą studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Pierwszym rocznikiem studentów UW, który niemal w całości został objęty nowym systemem studiów dwustopniowych, były osoby przyjęte na studia I stopnia w roku 2007. Wtedy to na prawie wszystkich kierunkach studiów zaprzestano rekrutacji na studia jednolite magisterskie. Osoby, które posiadały świadectwa maturalne, mogły ubiegać się